

EEN EXTRA OOGJE IN HET ZEIL

Met je neus op de feiten om patronen te doorbreken

Rust, reinheid en regelmaat zijn wellicht de belangrijkste factoren voor het soepel draaien van een varkensbedrijf. Dit houdt ook in dat wij als varkensdierenarts elke vier weken op bedrijfsbezoek komen bij onze klanten. Meestal is dit een vaste, repeterende afspraak op een vast tijdstip. Maar het kan ook lonen een keer op een andere dag te komen.

Tekst: Tijmen Vos, dierenarts adVee Dierenartsen • Beeld: adVee en Ruben Lijzenga

Omdat het gros van de veehouders nog steeds in een regulier weekstelsel werkt, houdt dit in dat je vaak op hetzelfde moment in de cyclus een bedrijf bezoekt. Toch bestaat hierdoor de kans dat je bepaalde ziektebeelden of processen niet goed in beeld krijgt. Zo was er een veehouder die aangaf dat hij wat problemen had met geboortediarree bij zijn biggen. Maar bij de stalronde, die plaatsvond op donderdag, was hier maar weinig van te zien. Dit omdat deze veehouder adequaat reageerde met zorg en behandeling, waardoor de biggen binnen enkele dagen herstelden. Toch bleef de zorgvraag overeind. Hierom werd besloten om een keer op maandag langs te komen, op levensdag drie tot vijf van deze betreffende biggen. En ja hoor, hier viel het toch op dat verschillende tomen diarree hadden. Hierdoor hadden we de mogelijkheid goede, verse monsters te nemen van onbehandelde biggen en een passend preventief plan van aanpak op te stellen.

De insteek van deze anekdote is dan ook niet om een bruggetje te maken naar geboortediarree, maar naar het doorbreken van alledaagse patronen. Sommige kleine missers zijn niet altijd op de radar te zien, hoewel hier wel winst in te halen is. Of kan het gewoon lonend zijn om het eens op een andere manier te bekijken.

Inzetten Smart Farming

Omdat ook de adVee-dierenarts niet 24/7 in één stal kan zijn, en omdat wijzelf ook houden van rust, reinheid en regelmaat, hebben we gezocht naar een alternatief om een oogje in het zeil te houden op andere tijdstippen. Hierbij zijn we uitgekomen op de Healthy Climate Monitor

(HCM), welke naast het doormeten van de luchtparameters, elke minuut een foto maakt en zo de gang van zaken in een hok of afdeling zichtbaar maakt. Hiermee kun je tijdens het onderzoek en nadien een kritische blik op de varkens werpen, maar ook gedrag en het klimaat evalueren. Een methode van het zogenoemde Smart Farming, waarbij we technologie gebruiken om op een slimme manier zo veel mogelijk informatie vergaren. Informatie die in een later stadium weer tot slimme oplossingen kan leiden.

Temperatuur en gedrag

Ik neem u mee in enkele voorbeelden. De biggenbatterij; daar waar een varken door de meest kritische periode van zijn leven moet. Daar waar deze het warme biggenest gevuld met broeders en zusters, inruilt voor nieuw groot hok en nieuwe hokgenoten. Kleine hobbels zorgen dan al vlug voor diepe dalen.

Een biggenbatterij die eigenlijk goed loopt, en waar weinig infectieuze problemen spelen, kan toch last hebben van oor- en staartbijterij. Naast dat dit een doorn in het oog is van de varkenshouder, is dit tevens een belemmering van het dierwelzijn en kan het voor heftige ontstekingen zorgen. Ondanks de reguliere aanvullingen op hokverrijking zoals bijvoorbeeld jute zakken en het strooien van extra luzerne, komt dit probleem niet altijd tot een einde. In dit soort gevallen is het raadzaam om gedurende een volledige ronde het stalklimaat en het gedrag van de biggen te monitoren. Dit om een van de onderliggende oorzaken op te sporen.

Hierbij ben ik al verschillende dingen tegengekomen die invloed kunnen

Op deze (door de condens enigszins wazige) foto, zien we dat de biggen, in met name het linker hok te veel op een hoop kruipen achter in de hoek. Een teken dat ze de lichaamswarmte van elkaar gebruiken om zelf warm te blijven. De afdelingstemperatuur zou deze rol eigenlijk moeten vervullen.

Deze warmtebeeldopname wordt intenser oranje naarmate de temperatuur in de afbeelding stijgt. Hierbij zien we in de oranje massa (biggen welke een oppervlaktetemperatuur van ca. 35-38 graden Celsius hebben) veel blauwe vlekken. Dit zijn de eerder benoemde oren, welke hard werken om temperatuur vast te houden.

hebben op het oor- en staartbijten. Een big geeft soms zelf heel duidelijk aan waar de bottleneck zit, echter wil dit niet zeggen dat deze altijd goed te zien is. Zo kan het zijn dat, hoewel de afdelingstemperatuur bij spenen keurig 29-30 graden Celsius is, dit te kort schiet voor de thermoregulatie van een pas gespeende big. Wanneer men de afdeling binnenloopt, schieten de biggen vaak meteen overeind en is het liggedrag van de biggen moeilijk te beoordelen. Echter is dit voor de (warmte)camera's van onze HCM geen euvel. Zodra de biggen de rust weer vinden na het verlaten van de afdeling houden deze camera's een oogje in het zeil.

De onderstaande beelden laten een mooi stukje gedrag en fysiologie van de biggen zien. Op de eerste afbeelding zien we dat de biggen bij opleg in een afdeling met een temperatuur hoger dan dertig graden Celsius toch op een hoopje kruipen. Hoewel onze veehouder hier dacht dat alles keurig volgens het boekje ging, gaven de biggen aan dat dit niet toereikend was. Afdelingstemperatuur en temperatuur op bigniveau kunnen afwijken. Dit kan door bijvoorbeeld verkeerde plaatsing van de verwarming of door koude tochtval. Dit blijft onopgemerkt tot men kritisch kijkt naar het gedrag van zijn of haar big. Door aanvullende rookproeven en metingen kan men de koude zones in beeld brengen.

Warmtebeeldcamera in de biggenbatterij

Soms zijn de beelden nog minder sprekend, en komt de hulp van een warmtebeeldcamera van pas om afwijkingen te achterhalen. Een soortgelijke casus gaf de onderstaande beelden van een biggenbatterij met eveneens net gespeende biggen. Daar waar de biggen hier mooi naast elkaar lijken te liggen, geven de biggen toch aan dat deze actief bezig zijn met het vasthouden van de warmte. We zien namelijk dat de oren van de biggen blauw kleuren op de FLIR (infrarood) camera. Dit geeft aan dat de doorbloeding van de oren minder is dan die in de rest van het lichaam van onze big. Dit is een truc die biggen uithalen om zo min mogelijk warmte te verliezen. Het spenen van een big is een van de zwaarste momenten in het jonge leven van de big. De moedermelk, bomvol energie en afweer, valt weg. Vaak worden de biggen gemengd, wat inhoudt dat er kennismakaakt moet worden met nieuwe biggen en hun bijbehorende ziektekiemen. Daarom is het uiterst noodzakelijk dat we zorgen dat we de big zo veel mogelijk ontlasten in hun alledaagse primaire taken, zoals eten, drinken maar ook thermoregulatie.

Casus: bijterij en voer

Tot slot wil ik nog een casus toelichten waarbij de verandering niet ging komen uit een instelling op de klimaatkast of uit een flesje met vaccin, maar deze moest toch echt uit de mens gaan komen. Wederom was de HCM mijn partner in crime. Bij deze veehouder speelde eveneens wat oor- en met name staartbijterij. Op de normale ronde vonden we vaak

weinig afwijkingen of aanwijsbare oorzaken voor de bijterij, dus, baat het niet dan schaadt het niet, werd de HCM opgehangen. Even kijken naar de CO2 en ammoniak kan nooit kwaad bij dit soort gevallen. Echter viel in de periode die volgde iets anders op. Bij het analyseren van het beeldmateriaal zagen we in de morgen plots enorme pieken van activiteit aan de voederbakken (zie afbeelding). En een van de vele risicofactoren voor staartbijterij is voeding, en met name het gebrek hieraan. Het leegkomen van de voederbakken en hierbij de enorme strijd rondom de voederbakken legde de basis voor de eerste tekenen van staartbijterij. Zowel dominantie als frustratie werden geuit op de staartbasis rondom het voeren. En zodra de eerste krassen aanwezig zijn, is het doorzetten tot staartbijterij slechts een kwestie van tijd. Door meermaals per dag de voerketting te laten lopen, ontstaat er meer rust rondom voeren en minder onrust door honger. Dit was een typisch gevalletje van even met je neus op de feiten, maar hierdoor was er wel snelle verbetering mogelijk.

Dit laat zien dat echte verbetering in kleine dingen kan zitten, die niet veel moeite kosten. Enkel een frisse blik op de huidige gang van zaken. Om dit zelf eens in beeld te brengen zijn er verschillende (warmtebeeld) camera's verkrijgbaar, maar overleg eens met uw dierenarts of er voor u nog aanvullende mogelijkheden zijn om bij u een oogje in het zeil te houden, wellicht middels Smart-Farming. Want daar waar niemand kijkt, ligt goud voor het oprapen. •

Een koppel biggen die allen tegelijk aanvliegen op de voerbak, zeer kort na het voeren. Daar waar geen ruimte is zie je boven in de afbeelding een big wenden naar de staart van zijn hokgenoot.